

magatartás a kiinduló pontja. A meggyőződés nem olyan ismeret, amely csak az értelem munkája, hanem amelyhez hozzájárul az akarat ténye is és így élettevékenységre serkent. A meggyőződés mindig személyes és tevékeny. Az ilyen meggyőződés realizálja az életet, a politikában a nemzet javát keresi, a művészetben a szépet, a szociális életben az igazságot, a hitéletben a benső életet. Egy ember élete olyanná válik, amilyen a meggyőződése. A gyermek ezt a meggyőződést tekintély befolyása által szerzi. A gyermek azt teszi, amit lát. Első kívánni való tehát, hogy az olasz tanító helyes meggyőződéssel rendelkezze és vonzó jó példát adjon. A jó példának olyan ereje van, mint akiből ered. És itt részletesen felsorolja a feltételeket, melyek a jó példát termékennyé teszik. Majd lehetőséggel szövegezi azokat a szálakat, melyek közreműködnek abban, hogy ezt a meggyőződést a gyermek lelkében megszilárdítsuk, főképp a legnehezebb korban, amikor a gyermek életében beáll a krízis, mely meggyőződését próbára teszi.

Az olasz iskolareform lelkét a Gentile-féle törvény helyes értelmezésében látja. Mélyen összefűzni ez életet az iskolával, a tanításból minden mechanikus módszert kiküszöbölni, a gyermek természetes megnyilvánulásait szem előtt tartani — ezektől a Gentile-féle törvénynek alappillérei, melyek felett mint korona a vallásos nevelés bevezetése áll. A vallásos és nemzeti nevelés közötti viszony didaktikai probléma, mert a tanító lelki ismeretéből származik. A jó tanító főkritériuma a tökéletes olaszság, mely nem elégséges, hanem szükséges feltétel.

A könyv olvasmányain keresztül egy egész életre szóló didaktikai programot ad. Már a fejezetek címe is elárulja témagazdagságát: Az iskola és a birodalom, A ma gyermeke, Iskola és élet, A történelem tanítása, A munka-iskola, stb.

A második részben 120 írásbeli dolgozat címét adja meg és alapos megjegyzésekkel kíséri, hogy világos utat mutasson a dolgozat elkészítésében a jelöltek számára.

1919-ben jelent meg Lombardo-Radice Józsefnek egy könyve, melynek címe: *Accanto ai Maestri*. Lombardo-Radicének ez a könyve szelvében hosszában elterjedt Itáliában. E könyv Lombardo-Radice a tanítóság iránti nagy szeretetének a terméke. A gyermeknél is jobban szerette a tanítót, apróra ismerte életüket, minden nehézségüket. Az *Accanto ai Maestri* sok éven át töltötte be hivatását, mint a tanítók kézikönyve. A *Rinascenza Didattica* Lombardo-Radice könyvének modern változata, frissebb színezete. És amint az *Accanto ai Maestri*, úgy a *Rinascenza Didattica* is hivatást teljesít, a jelen olasz tanítóságnak mutatja az utat a szebb olasz jövő felé a megújult gyermeknevelés által. Mussolini szavai: a mi jövőnk gyermekeink kezében van.

Lévárdi László.

L' Organisation des Bibliothèques scolaires. (A Bureau International d'Éducation kiadványainak 72. száma.) Genève 1940, 8-r., 166 lap.

A Bureau már kezdetől fogva különös figyelmére méltatta az ifjúsági irodalmat, amelyről nemzetközi könyvgyűjteménnyel is rendelkezik, úgy-

szintén az iskolai ifjúsági könyvtárakat.¹ Ez utóbbiak pedagógiai jelentőségét még fokozták az öntevékenységre és önnevelésre irányuló új módszerek és törekvések. Felette időszerűnek kell tehát mondanunk a most megjelent kiadványt, amely 43 ország közoktatásügyi minisztériumainak jelentései alapján közli és feldolgozza az idevágó anyagot.

A 20 főpontból álló kérdőív a következő szempontokat öleli fel: az iskolai könyvtárak kezelése és működése, hasznosításuknak módja, a könyvek kiválogatása és kiadása, vegyesek. Az első, áttekinthetően összefoglaló részből (9—39. l.) a következő fontosabb részleteket adjuk. A legtöbb államban hivatalból szabályozzák az iskolai ifjúsági könyvtárak felállítását és használatát; erről egyes országokban külön bizottságok intézkednek. A költségekről rendszerint az állami, községi és helyi hatóságok gondoskodnak, gyakran a szülők és a tanulók önkéntes vagy kötelező hozzájárulásával, amit iskolai ünnepek, előadások, vásárok jövedelme kiegészít. A könyvtáros tisztét többnyire a tantestületnek egyik tagja tölti be: főleg az anyanyelvek és irodalmak képviselője. Nagyobb könyvtárakban újabban létesített könyvtárosokat alkalmaznak. Luxemburg elemi iskoláiban a könyvtáros jelentést tartozik tenni a tanfelügyelőnek, ez pedig a minisztériumnak. Ugyanott a középiskolai könyvtárosokat a miniszter jelöli ki az igazgató és tanári kar meghallgatásával. Sok helyen az ifjúságot is bevonják a könyvtárak kezelésébe, ami eredményesnek bizonyult. A belső szervezetet illetően vannak az egész iskola szükségletét felölölő általános könyvtárak (ez a leggyakoribb eset), továbbá osztálykönyvtárak és szakkönyvtárak (ezeknek száma emelkedőben van). Mind a három előfordulhat ugyanabban az iskolában. Végül kevésbé benépesített nagyobb területeken vándorkönyvtárakkal találkozunk. Ha a közkönyvtár vagy népkönyvtár külön ifjúsági csoporttal rendelkezik, az együttműködés csak előnyös lehet az iskolai könyvtár számára. Németországban minden iskola rendelkezik a helyi népkönyvtár jegyzékének az iskolában hasznosítható részével. Néhány esetben csereviszony létesült az ifjúsági könyvtárak között. Könyvünk ezután az ifj. könyvtárak jelentőségét és értékesítését teszi szóvá. Amaz nem merül ki az olvasmányok iránt való érdeklődés felkeltésében és mélyítésében, hanem a tanító szerepéhez és az alkalmazott módszerekhez képest közvetlenül kihat a tanulmányokra is. Ennek főleg a közép- és felső iskolákban van helye az öntevékenységre irányuló tanulással kapcsolatban. Rendszerint a tanulók maguk választják ki a könyveket, amiben a könyvjegyzék helyes használatára adott útmutatások támogatják őket. A beszerzendő művek kiválogatása különböző módon történik: rendszerint tanügyi hatóságok az igazgató vagy tantestület előterjesztése alapján, külön szakbizottságok; végül külön specialisták útján. Az ajánlott (ritkán kötelező) könyvek jegyzékét időnként a tanügyi hatóságok bocsátják közre; néhány országban külön egyesületek adnak ki ifjúsági

¹ Ilyen kiadványai: *Littérature enfantine et collaboration internationale* (613 sz.). *Quelques méthodes pour le choix des livres des Bibliothèques scolaires* (14. sz.). *La coordination dans le domaine de la littérature enfantine* (27. sz.). *Les périodiques pour la jeunesse* (46. sz.)

könyvtárjegyzékeket. A könyvek értékét illetőleg az irodalmi és erkölcsi, oktató és szórakoztató szemponton kívül az iskola jellegét és a tanulók korát és ízlését is figyelemre kell méltatni. Az oktató és szórakoztató művek arányszámát a beérkezett jelentésekből nem igen lehet megállapítani: általában az utóbbiak az elemi, az előbbieké a középiskolákban vannak többségben. A könyvek kiadása többnyire magánvállalatok útján történik, néhány államban a tanügyi hatóságok is foglalkoznak vele, sőt pályázatokat is hirdetnek. »Magyarországon a kiadók írnak ki pályázatokat« (a 38. lapon idézve a magyar hivatalos jelentésből a 95—96. lapon). Az Amerikai Egyesült-Államokban, Olaszországban és Új-Zélandban az ifjúsági irodalommal külön kongresszusokon is foglalkoztak.

Kötetünk szinte kézzelfoghatóan szemlélteti azt a változatosságot és tarkaságot, amely e fontos nevelő intézmény dolgában világszerte uralkodik. Ugyanerről tanúskodnak a Bureaunak már eddig megjelent kiadványai a geopedagógia követelményeként. Am e sokféleségben egyes részletek különösen megragadják a pedagógus figyelmét és esetleges honosítás érdekében elmélkedésre készítetik.

hf.

Internationale Zeitschrift für Erziehung. 1940, 5—6. sz.

5. szám. Terjedelem és jelentőség dolgában első helyen kell említeni a nemzetközi pedagógiai bibliográfia számára készült német részt (143—230. lap.). Ebben Albert Dietrich a hirschbergi tanárképző intézet pedagógia tanára első ízben ad kimerítő áttekintést a nemzeti szocializmus pedagógiai irodalmáról: a címekezt kiegészítve a munkák tartalmával és viszonyával a német szellemiség történelmi fejlődéséhez. Kimutatja, hogy ez az irodalom nem éri be a határszéli tényezők (módszer stb.) tárgyalásával, hanem a mai Németországnak megfelelő intellektuális fordulatot jelent. A nevelés filozófiája, állapítja meg a felsorakoztatott munkák tömege alapján, ma egyenértéke az élet és a történelem filozófiájának, amennyiben az ember mindenütt az élettani, történelmi és társadalmi kölcsönös függőségek középpontjában foglal helyet. — Gerhard Krause a minisztérium sajtóreferense »A német nevelésügy a háborúban« c. cikkében hivatalos rendeletekre támaszkodva tárja eléink a háború visszahatásait a német iskolákra és egyetemekre a nyomukban járó módosításokkal együtt. Ennek során kiderül, hogy a német kormány az egész vonalon számolt a folyó élet változatos körülményeivel, szükségleteivel. 1939 szept. 7. óta valamennyi német iskola, 1940. jan. óta pedig az összes egyetemek teljes »üzemben« vannak. Természetes, hogy a sok ezernyi tanító és tanár harctéri szolgálata gyakran több osztály összevonását és a felső osztályok bifurkációjának (matematikai és nyelvi csoport) megszüntetését követelte. Másrészt az egyetemek, ugyancsak ideiglenesen, csökkentették a szünidőket, az évharmadokat félévvel helyettesítették a tanulmányi idő megrövidítése érdekében. Mind ennek ellenére a háború Németországban nem csorbította a nevelés és a tudomány tekintélyét, sőt növelte. A hadsereg nagyszámú hallgatót szabadságot, ezzel lehetővé tévén tanulmányaik folytatását és vizsgálataik elvégzését. Új egyetemi tan-székeket szerveztek és buzgón állították vissza az előbbi német iskolarend-